
Verantwoording van het groepsrisico

Eiland van Heesen

Aanleiding

Bij de gemeente is enkele jaren geleden, het initiatief binnen gekomen om de supermarkt Nettorama uit het centrum van Leerdam te verplaatsen. De locatie op de hoek van de Parallelweg en Schaikseweg (bij het industrieterrein) is als optie naar voren gekomen. Deze ontwikkeling was niet in overeenstemming met de bestemming in het bestemmingsplan, daarom werd voor deze wijziging de procedure voor een bestemmingsplan gestart.

Tegen dit plan zijn zienswijzen en vervolgens bezwaren ingediend. Als laatste stap is er beroep aangetekend bij de Raad van State, daar is het plan vernietigd.

De ontwikkelaar heeft het plan gewijzigd en wederom ingediend bij de gemeente. Het huidige plan omvat een appartementencomplex van 18 woningen op dezelfde locatie.

Het ruimtelijke plan ligt binnen het invloedsgebied van een risicovolle inrichting (LPG-station), waarop het Besluit externe veiligheid inrichtingen (hierna Bevi) van toepassing is. Het Bevi en de daarbij behorende ministeriele regelingen (Regeling externe veiligheid inrichtingen) zijn van toepassing. Vanwege het feit dat in dit geval sprake is van een categoriale inrichting, dienen de veiligheidsafstanden te worden toegepast die daartoe door de Minister van VROM zijn vastgesteld en dient invulling te worden gegeven aan de verantwoordingsplicht met betrekking tot het groepsrisico.

Wat is groepsrisico?

Het groepsrisico is een maat voor de kans, dat door een ramp bij een activiteit met gevaarlijke stoffen of met een vliegtuig, een groep mensen, die niet rechtstreeks bij de activiteit betrokken is, tegelijkertijd omkomt. Deze maat is dus niet gericht op een bepaalde specifieke locatie of op een individuele persoon. Groepsrisicoberekeningen beogen maatschappelijke ontwrichting inzichtelijk te maken. Op basis van deze verkregen inzichten kan er bewuster worden omgegaan met risico's. Het groepsrisico kan toenemen door uitbreiding van risicovolle activiteiten enerzijds en door het verhogen van de personendichtheid (bijvoorbeeld door woningbouw) anderzijds. Het groepsrisico schetst de kans dat een groep van 10, 100, 1000 enz. personen komt te overlijden als gevolg van een incident met gevaarlijke stoffen.

Voor het groepsrisico zijn geen harde normen vastgelegd, alleen oriënterende waarden. In het Bevi en de Circulaire Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen zijn regels opgenomen over de verantwoording van het groepsrisico. Gemeenten en provincies moeten bij een toename van het groepsrisico verantwoording afleggen over het genomen besluit. Hierbij moeten ze in ieder geval aandacht besteden aan mogelijke alternatieven en risicoreducerende maatregelen en ook de mogelijkheden voor rampenbestrijding en hulpverlening belichten. De Regionale Brandweer heeft een wettelijke adviestaak.

Waarom het groepsrisico verantwoorden?

De verantwoordingsplicht is verankerd in het 'Besluit externe veiligheid inrichtingen'. In de artikelen 12 en 13 van het Bevi is de verantwoordingsplicht voor het bevoegd gezag ten aanzien van de acceptatie van het groepsrisico wettelijk geregeld. In de verantwoording van het groepsrisico dienen de volgende externe veiligheidsaspecten aan de orde te komen:

- het aantal personen in het invloedsgebied,
- het groepsrisico,
- de mogelijkheden tot risicovermindering,
- de mogelijkheden om de omvang van de ramp te beperken,
- de mogelijkheden tot zelfredzaamheid,
- de alternatieven.

Hierbij wordt verder extra aandacht aan de bescherming van bijzonder kwetsbare groepen geschonken. Naast het belang van de externe veiligheid spelen bij deze verantwoording ook ruimtelijke en economische belangen een rol.

De verantwoording

Aantal personen in het invloedsgebied

Het invloedsgebied van het LPG-station (aan de Parallelweg 4) is 150 meter. Het plangebied ligt binnen deze 150 meter vanaf het vulpunt. Met het invloedsgebied wordt het gebied bedoeld waar het binnen het groepsrisico verantwoord moet worden.

Tabel: Berekening aantal personen binnen invloedsgebied (autonoom en nieuw)

situatie	aantal personen werkdag			aantal personen weekenddag		
	dag	avond	nacht	dag	avond	nacht
autonome situatie	242,6	466,2	391,2	466,2	466,2	391,2
toename 16 woningen	19,2	38,4	38,4	38,4	38,4	38,4
autonoom + toename	261,8	504,6	429,6	504,6	504,6	429,6
percentage toename t.o.v. autonoom	7,9%	8,2%	9,8%	8,2%	8,2%	9,8%

Een toename van het groepsrisico met ten hoogste 10% wordt als acceptabel gezien, mits er sprake is van goede mogelijkheden van bestrijding van ongevallen en zelfredzaamheid van personen.

Het groepsrisico

Het groepsrisico voor het LPG-tankstation is maximaal circa 0,4 maal de oriënterende waarde. Dit is bij bevoorrading door LPG-tankauto's met hittewerkende coating. Op grond van uitvoering van het LPG-convenant zijn vanaf 2011 alle tankwagens voorzien van een hittewerende coating.

Zowel bij bevoorrading overdag als 's avonds ligt het groepsrisico onder de oriëntatiewaarde. De hoogte van het groepsrisico wordt nu voornamelijk bepaald door de aanwezigheid van de ondergrondse tank. Het groepsrisico is groter bij bevoorrading 's avonds dan bij bevoorrading overdag. Het maximum aantal doden is circa

Wanneer er wordt uitgegaan van bevoorrading door LPG-tankauto's met hittewerende coating is er een toename van aantal slachtoffers overdag van 20 en 's nachts van 40 slachtoffers in vergelijking met de huidige situatie.

Mogelijkheden tot risicovermindering

Een procedure in het kader van de Wet milieubeheer is veelal hét kader om risicoreducerende alternatieven te onderzoeken en te beoordelen. De mogelijkheden om het risico aan de bron te beperken zijn zeer divers en tegelijk weer zeer beperkt. Veelal zijn de basisveiligheden in het verleden al gerealiseerd en gaat de discussie om het creëren van extra veiligheid. Confectiemaatregelen moeten plaatsmaken voor een 'maatkostuum'.

Het verdient aanbeveling om met de exploitant van het LPG station afspraken te maken over het uitsluitend overdag aanvoeren van LPG gas. De situatie wordt hierdoor veiliger. Dit kan dus als extra maatregel dienen.

Mogelijkheden om de omvang van de ramp te beperken

In overleg met de brandweer zijn de volgende aspecten naar voren gekomen:

Bereikbaarheid

Een stijgleiding t.b.v. het hoge druk blussysteem wordt door de brandweer noodzakelijk geacht ter overbrugging van de afstand.

Bluswatervoorziening

Bluswater primair:

Er is een brandkraan geplaatst op 80 meter van de inrit. De brandweer acht een brandkraan in de directe omgeving van de inrit noodzakelijk.

Bluswater secundair:

Open water is in voldoende mate aanwezig. Secundaire bluswatervoorziening is complementaire ten opzichte van primaire bluswatervoorziening.

Door de ontwikkelaar is toegezegd dat de maatregelen om de bereikbaarheid en de bluswatervoorziening te verbeteren worden uitgevoerd.

Mogelijkheden tot zelfredzaamheid.

De functie-indeling, de infrastructuur en nieuw te realiseren bebouwing kan op verschillende manieren op de zelfredzaamheid inspelen.

- Gebouwen zodanig inrichten dat de vluchtwegen van de risicobronnen aflopen;
- Mechanische ventilatie die centraal buiten werking kan worden gezet;
- Het toepassen van zo min mogelijk glas aan de risicozijde;
- Aan de risicozijden het toepassen van splinterwerend glas
- De gebouwen dusdanig ontwerpen zodat niet-verblijf ruimten als bergingen, keukens, wc's en trappenhuisen aan de gevaarszijde zijn geplaatst;
- Gebouwen loodrecht projecteren ten opzichte van de risicobronnen.

Om de effectiviteit van de hierboven genoemde maatregelen te garanderen zijn de volgende organisatorische maatregelen noodzakelijk:

De omwonenden, gebruikers en andere betrokkenen dienen geïnformeerd te worden over een drietal zaken. Ten eerste over de plannen/bestemming in hun directe omgeving en de mogelijke risico's als gevolg. Vervolgens over de maatregelen die de overheid treft om de risico's te beperken. Tot slot over de handelingsperspectieven voor de burger zelf om zich zo goed mogelijk voor te bereiden op een eventueel incident.

De volgende maatregelen om de zelfredzaamheid van de bewoners en de bezoekers te verbeteren worden uitgevoerd:

- Gebouwen zodanig inrichten dat de vluchtwegen van de risicobronnen aflopen;
- Mechanische ventilatie die centraal buiten werking kan worden gezet;
- Het toepassen van zo min mogelijk glas aan de risicozijde;
- Aan de risicozijden het toepassen van splinterwerend glas

Een tweetal maatregelen kunnen niet meer uitgevoerd worden, omdat deze maatregelen in het eerste stadium van ontwerpen meegenomen hadden moeten worden. Dit zijn de maatregelen:

- De gebouwen dusdanig ontwerpen zodat niet-verblijf ruimten als bergingen, keukens, wc's en trappenhuizen aan de gevaarszijde zijn geplaatst;
- Gebouwen loodrecht projecteren ten opzichte van de risicobronnen.

Nut en noodzaak van de ontwikkeling

In eerste instantie omvatte het plan het realiseren van een supermarkt en 17 woningen. Dit plan is door de Raad van State vernietigd. Met het doorlopen van deze procedure heeft de ontwikkelaar de nodige kosten moeten maken, net als de gemeente. Om deze kosten te compenseren is er voor gekozen om op de locatie 18 appartementen te bouwen.

Bovendien is de locatie aan verloedering onderhevig. Een haalbaar plan met zicht op ontwikkeling is zeer wenselijk om deze zichtlocatie weer de kwaliteit te geven die nodig is.

Alternatieven

In de gemeente Leerdam zijn diverse alternatieven beschikbaar voor het bouwen van appartementen. Het probleem hierbij is dat de ontwikkelaar geen eigenaar is van de grond.

Een ander alternatief is het wijzigen van het inrichtingsplan. Wanneer de appartementen aan de oostzijde van het perceel worden geplaatst en de parkeerplaats aan de westzijde, dan liggen de appartementen niet in de invloedssfeer van het LPG-tankstation.

Wanneer er echter een ramp plaats vindt bij het vulpunt van het LPG-tankstation is het rampgebied veel groter dan het invloedsgebied. Doordat de appartementen nu binnen het invloedsgebied liggen, zijn er maatregelen genomen om de mogelijkheden tot zelfredzaamheid te vergroten. Deze maatregelen worden waarschijnlijk niet genomen als de appartementen buiten het invloedsgebied liggen.

De opstelplaats van de brandweer binnen het plangebied zal dan aan de zijde van het LPG-station gesitueerd moeten worden, hetgeen een negatieve invloed heeft op de hulpverlening. Er kan immers dan geen gebruik worden gemaakt van de "beschutting", die het gebouw biedt.